

Sygn. akt I UK 157/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Roman Kuczyński (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

SSA Magdalena Kostro-Wesołowska

w sprawie z odwołania W.G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o emeryturę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 19 listopada 2013 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 29 listopada 2012 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w C. w pkt 3 zmienił decyzję organu rentowego z dnia 5 sierpnia 2011 r. i przyznał W. G. prawo do górniczej emerytury od 1 marca 2011 r.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że wnioskodawca w dniu 31 sierpnia 1999 r. zakończył pracę w Przedsiębiorstwie Budowy Kopalń [...], a powodem rozwiązania umowy o pracę była likwidacja tego przedsiębiorstwa. Od 7 września 1999 r. do 30 września 1999 r. wnioskodawca był zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy w C.; w okresie od 15 września 1999 r. do 30 września 1999 r. otrzymywał zasiłek dla bezrobotnych. Od 1 października 1999 r. do 30 czerwca 2000 r. ubezpieczony był zatrudniony w Spółce „U.” a od 2 lipca 2000 r. do 31 stycznia 2008 r. w Spółce „S”.

Powołując się na art. 50c ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), Sąd Okręgowy uznał, że praca wnioskodawcy w obu tych Spółkach podlega zaliczeniu jako praca równorzędna z pracą górniczą. Sąd stwierdził, że zgłoszenie do urzędu zatrudnienia nie przerywa związku organizacyjnego i czasowego oraz funkcjonalnego pomiędzy zatrudnieniem w Przedsiębiorstwie Budowy Kopalń a zatrudnieniem w Spółce „U.” i w kolejnej Spółce „S”. Według Sądu pierwszej instancji, zwrot „przeszli” użyty w art. 50c ust. 2 pkt 2 powyższej ustawy nie może być rozumiany tak wąsko, jak czyni to organ rentowy.

Wobec tego Sąd Okręgowy stwierdził, że ubezpieczony wykazał się ponad 27-letnim zatrudnieniem górniczym, co wobec spełnienia pozostałych warunków gwarantuje mu prawo do emerytury górniczej od 1 marca 2011 r.

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 29 listopada 2012 r. oddalił apelację organu rentowego od powyższego wyroku.

Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji i przyjął je za własne. Odnosząc się do treści art. 50c ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i przywołując orzecznictwo Sądu Najwyższego, wskazał, że intencją ustawodawcy było umożliwienie górnikom, których kopalnia uległa likwidacji dopracowania okresu nie dłuższego niż 5 lat w innych dowolnych podmiotach, nawet zupełnie niezwiązanych z górnictwem i w konsekwencji uwzględnienie tego okresu zatrudnienia przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury jako okresu równorzędnego z pracą górniczą. Wobec brzmienia tego przepisu brak jest

podstaw do przyjęcia, że w przypadku wnioskodawcy pomiędzy likwidacją Przedsiębiorstwa Budowy Kopalń a podjęciem innego nowego zatrudnienia nie istnieje związek funkcjonalny, organizacyjny i czasowy. Czas, przez jaki wnioskodawca był zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy, tj. od 7 września 1999 r. do 30 września 1999 roku oraz okres, za który pobierał zasiłek dla bezrobotnych od 15 września 1999 r. do 30 września 1999 r., jest zbyt krótkim okresem, aby można było mówić o przerwaniu związku organizacyjnego i funkcjonalnego pomiędzy zatrudnieniem górniczym a zatrudnieniem w Spółce „U.” i Spółce „S”.

Organ rentowy wniósł skargę kasacyjną od tego wyroku, zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego przez ich niewłaściwą wykładnię, tj. art. 50c ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i uznanie za równorzędne z pracą górniczą jakiegokolwiek zatrudnienie podjęte przez pracownika zwolnionego z likwidowanego przedsiębiorstwa górniczego, bez uwzględnienia związku funkcjonalnego tego zwolnienia z przejściem do innej pracy na podstawie odpowiednich przepisów o restrukturyzacji zatrudnienia w przedsiębiorstwach górniczych, a w konsekwencji przyjęcie, że wnioskodawcy przysługuje prawo do emerytury górniczej, w sytuacji niespełnienia ustawowego warunku, tj. posiadania co najmniej 25 lat pracy górniczej i równorzędnej oraz art. 50a ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury górniczej od 1 marca 2011 r., mimo niespełnienia w tej dacie warunków do przyznania tego świadczenia z uwagi na osiągnięcie wieku 50 lat dopiero 3 kwietnia 2011 r.

W uzasadnieniu organ rentowy podniósł, że dokonana przez Sąd Apelacyjny wykładnia przepisu art. 50c ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych budzi poważne wątpliwości. Powołany przepis zawiera bowiem określenie „przeszli”, które należy uznać za użyte w sposób racjonalny, a więc niosący ze sobą odmienną treść niż to, że chodzi o każde zatrudnienie podjęte przez pracownika zwolnionego w związku z likwidacją kopalni czy przedsiębiorstwa górniczego. Zdaniem skarżącego, chodzi o przejście z likwidowanego przedsiębiorstwa górniczego do nowego „niegórniczego” zatrudnienia w ramach

działań aktywizująco-adaptacyjnych (osłonowych) wynikających z przepisów: ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz. U. Nr 162, poz. 1112 ze zm.), ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003-2006 (Dz.U. Nr 210, poz. 2037 ze zm.) oraz ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 (Dz.U. Nr 192, poz. 1379 ze zm.). Tylko wtedy zachowany zostaje wymagany ustawą związek organizacyjny, czasowy i funkcjonalny pomiędzy tymi zatrudnieniami (pracami).

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawca wniósł o jej nieprzyjęcie do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pierwszy z zarzutów skargi kasacyjnej powołuje się na błędną wykładnię art. 50c ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepis ten stanowi, że za pracę równorzędną z pracą górniczą uważa się zatrudnienie przy innych pracach, nie dłuższe niż 5 lat, do których pracownicy wykonujący prace górnicze określone w ust. 1 i w pkt 1 i 2 przeszli w związku z likwidacją kopalni, zakładu górniczego, przedsiębiorstwa lub innego podmiotu, o którym mowa w ust. 1 pkt 1-4. Zdaniem skarżącego, użyty przez ustawodawcę zwrot „przeszli” oznacza konieczność zachowania związku organizacyjnego, czasowego i funkcjonalnego pomiędzy tymi zatrudnieniami (pracami), który jest spełniony tylko wtedy, kiedy podjęcie „niegórniczego” zatrudnienia nastąpiło w wyniku działań aktywizująco-adaptacyjnych przewidzianych w programach związanych z restrukturyzacją zatrudnienia na podstawie przywołanych wyżej ustaw restrukturyzujących górnictwo węgla kamiennego.

Pogląd ten jest błędny, bowiem nie sposób go wywieść z językowego brzmienia omawianego przepisu. Co więcej, powołane przez skarżącego ustawy

dotyczą restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego, tymczasem art. 50c ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych obejmuje także osoby, które wykonywały prace poza górnictwem węgla kamiennego, np. w zlikwidowanych: kopalniach rud, kruszców, surowców ogniotrwałych, glin szlachetnych, kaolinów, magnezytów, gipsu, anhydrytu, soli kamiennej i potasowej, fosforytów oraz barytu czy odkrywkowych kopalniach siarki i węgla brunatnego, kopalniach otworowych siarki. Nie można komentowanego zwrotu ograniczać do przejścia do „niegórnicznej” pracy w ramach ustawowych programów restrukturyzacyjnych, jeśli dotyczy on również osób, które takimi programami nie były objęte.

W art. 50c ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych chodzi o przejście „w związku z likwidacją kopalni, zakładu lub przedsiębiorstwa górniczego”. Akcentowany jest więc związek funkcjonalny tego „przejścia” z utratą pracy górniczej, uzasadniony celem przytoczonej regulacji polegającym na umożliwieniu zwolnionym z pracy górnikom dopracowania u innych „niegórnicznych” pracodawców okresu (stażu pracy), wymaganego do nabycia górniczych uprawnień emerytalnych, w rozmiarze nie dłuższym niż 5 lat (tak: w wyroku z dnia 22 sierpnia 2010 r., I UK 117/12, LEX nr 1274952). Omawiana regulacja nie zawiera natomiast wymagania bezpośredniego przejścia z utraconego górniczego zatrudnienia do pracy u innego „niegórnicznego” pracodawcy ani żadnego innego normatywnego rygoru wystąpienia precyzyjnie określonego „czasowego” związku pomiędzy wymienionymi okresami zatrudnienia.

W sposób oczywisty nie zrywa związku funkcjonalnego z utratą pracy górniczej zarejestrowanie się zwolnionego pracownika w urzędzie pracy i uzyskanie statusu bezrobotnego. Jest to niewątpliwie działanie podjęte w związku z utratą pracy górniczej, polegające na poszukiwaniu nowego zatrudnienia, co ostatecznie potwierdza podjęcie „niegórnicznej” pracy. To zaś oznacza przejście do pracy „niegórnicznej” w związku z likwidacją kopalni, zakładu górniczego, przedsiębiorstwa lub innego podmiotu, o którym mowa w ust. 1 pkt 1-4 w rozumieniu art. 50c ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W przywołanym wyżej wyroku Sąd Najwyższy, I UK 117/12, wyraził pogląd, że zaliczenie innego zatrudnienia (w wymiarze 5 lat), podjętego „w związku z

likwidacją kopalni, zakładu górniczego, przedsiębiorstwa lub innego podmiotu, o którym mowa w ust. 1 pkt 1-4", nie musi wynikać z jednego kolejnego stosunku pracy. Z poglądem tym należy zgodzić się co do zasady, pod warunkiem jednakże, że to kolejne (drugie i następne) zatrudnienie „niegórnictwa” pozostaje w związku funkcjonalnym z utratą pracy górniczej. Przejście do pracy u kolejnego „niegórnictwa” pracodawcy powinno być - analogicznie jak przy przejściu do pierwszego „niegórnictwa” zatrudnienia - związane z niezależną od pracownika niemożliwością dopracowania wymaganego stażu emerytalnego. Trafnie bowiem zwraca uwagę skarżący, że w komentowanym przepisie wymieniono też pracowników wykonujących prace określone w pkt 2 ust. 2 art. 50c, z czego wynika, że przejście do kolejnego „niegórnictwa” zatrudnienia także musi pozostawać „w związku z likwidacją kopalni, zakładu górniczego, przedsiębiorstwa lub innego podmiotu, o którym mowa w ust. 1 pkt 1-4”. Taki zaś związek zostaje zachowany wtedy, kiedy pracownik traci swoje pierwsze „niegórnictwa” zatrudnienie z przyczyn od niego niezależnych.

Okres zatrudnienia wnioskodawcy w pierwszej Spółce („U.”) nie uzupełnia stażu emerytalnego do wymaganych w art. 50a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych 25 lat okresu pracy górniczej i równorzędnej. Brak jest też ustaleń pozwalających na zaliczenie do tego okresu dalszej pracy w Spółce „S.”, bowiem Sąd Apelacyjny przyjął błędną wykładnię art. 50c ust. 2 pkt 2, tej ustawy, uznając bez żadnych warunków, że każde kolejne zatrudnienie (w okresie 5 lat) po przejściu z utraconego górniczego zatrudnienia pozostaje w związku funkcjonalnym z likwidacją górniczego pracodawcy.

Z tych przyczyn uzasadniony okazał się zarzut naruszenia art. 50c ust. 2 pkt 2 powyższej ustawy, w ramach, którego skarżący wskazuje, że „także kolejne zatrudnienie po wskazanym przejściu powinno być dokonywane w tych samych warunkach, o czym świadczy umieszczenie w cytowanym przepisie art. 50c ust. 2 pkt 2 spójnika i pomiędzy pracami powołanym w ust. 2 i w pkt 1 i 2”.

Również usprawiedliwiona podstawę ma zarzut naruszenia art. 50a ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Skoro wnioskodawca wiek emerytalny określony tym przepisem osiągnął w dniu 3

kwietnia 2011 r., to, stosownie do treści art. 100 ust. 1 powyższej ustawy, od tej daty mógłby nabyć prawo do emerytury.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy z mocy art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono po myśli art. 108 § 2 k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c.